

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ

Гнатчук А. Ю.

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

За нашим дослідженням саме кращі світові практики пенітенціарних систем світу засвідчують, що виконання судових рішень щодо засуджених, які відбувають покарання в місцях несвободи, можуть бути впроваджені в національне законодавство України за умови успішного проведення Міністерством юстиції України реформ кримінально-виконавчої системи та її трансформації у пенітенціарну систему у відповідності до європейських стандартів.

Таке розуміння впровадження кращих світових практик виконання судових рішень щодо засуджених, які відбувають кримінальні покарання в місцях несвободи та в уповноважених органах з питань пробації, свідчить про відкритість функціонування кримінальної системи України її надійність щодо захисту прав і свободи засуджених, персоналу який їх обслуговує та охорони інтересів суспільства у сфері кримінальної юстиції.

Такій підхід, на нашу думку, зумовлює необхідність аналізу фундаментальних праць, у яких учені намагаються визначити, з погляду кримінально-виконавчої науки, основні переваги концепції європейської пенітенціарної системи над кримінально-виконавчою системою у сфері виконання судових рішень щодо засуджених, котрі вчинили кримінальне правопорушення і за вироком суду були направлені відбувати покарання у виправні або виховні колонії Державної кримінально-виконавчої служби України або до уповноважених органів з питань пробації Державної установи «Центр пробації».

Черговий виток реформаційних перетворень, які проводить Міністерство юстиції України у XXI столітті обумовлений пошуком оптимальної моделі виконання судових рішень щодо засуджених, які відбувають покарання в місцях несвободи України. Одним із таких напрямів є вивчення і впровадження в практичну діяльність органів і установ виконання покарань зарубіжного досвіду функціонування пенітенціарних систем.

Варто наголосити, що саме практика має вагоме значення для розвитку наукової теорії, оскільки для всіх наук вона є не лише безпосередньо даним середовищем, а й формою об'єктивного буття взагалі. [1, с. 23]. Такий підхід вітчизняної вченої І. С. Яковець дозволяє теоретикам і практикам проводити дослідження питань виконання судових рішень щодо засуджених, які відбувають покарння в місцях несвободи через призму не тільки вітчизняного пошуку вирішення проблеми, а і шляхом вивчення кращих практик пенітенціарних систем зарубіжних країн.

Безперечно, що висвітлення проблемних питань впровадження в національну кримінально-виконавчу систему кращих здобутків виконання судових рішень у пенітенціарних системах зарубіжних країн пов'язано, як зауважує вітчизняний вчений І. Г. Богатирьов, з динамічною діяльністю майбутньої пенітенціарної системи України, завдання якої визначити структурно правельний шлях реалізації адекватних, морально, соціально та економічно виправданих видів кримінальних покарань за вчинене кримінальне правопорушення [2, с. 42].

Аналогічної позиції дотримується й інший вітчизняний вчений О. Г. Колб, який у своїх дослідженнях наголошує, що вивчення пенітенціарних систем світу має певні відмінності, що визначаються основними елементами сучасного реформування кримінально-виконавчої системи України та забезпечення її діяльності законодавчою та іншою нормативно-правовою базою. А це все є досить актуальною і привертає увагу значної кількості як вітчизняних, так і зарубіжних теоретиків і практиків цієї сфери діяльності.

Як вважає дослідник, саме розроблення і впровадження в життя більш досконалих форм застосування та виконання покарань надає змогу приблизити установи виконання покарань до Європейських стандартів. Водночас вчений наголошує на тому, що вивчення пенітенціарних систем світу має певні відмінності, що визначаються основними елементами державної політики кожної країни, які пов'язані з конкретною юрисдикцією та системою кримінального судочинства [3, с. 57–58].

Водночас інший вітчизняний вчений В. В. Василик звертає увагу на той факт, що подібні запозичення можливі лише з урахуванням специфіки економічного та соціального розвитку України, особливостей вітчизняної кримінально-виконавчої системи, історичного досвіду і традицій нашого народу, особливостей національної психології тощо [4, с. 129].

Варто також звернути увагу на позицію вітчизняного вченого О. О. Шкути, який дійшов висновку, відповідно до якого позитивний

європейський досвід може бути адаптований до українських реалій за умови ретельного вивчення найефективніших законодавчих конструкцій, що належать до пенітенціарних систем у різних державах, і використання цих напрацювань у кримінальному та КВП України [5, с. 227].

На завершення розгляду питання щодо впровадження в практичну практику місць несвободи та уповноважених органів з питань пробації міжнародного досвіду виконання судових рішень щодо засуджених в Україні свідчить про те, що чинне кримінально-виконавче законодавство України є недосконалим і таким, що потребує видозмін за кращими світовими практиками і є необхідно умовою підвищення ефективності та результативності роботи органів і установ виконання покарань та пробації. Це дозволить в процесі виконання судових рішень забезпечити безпечні умови життєдіяльності всіх суб'єктів виконання-відбування покарання, яке і є предметом цього наукового дослідження.

Література:

1. Яковець І. С. Теоретичні та прикладні засади оптимізації процесу виконання кримінальних покарань: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2014. 456 с. С. 23.
2. Богатирьов І.Г. Нариси становлення пенітенціарної системи України у працях вчених наукової школи «Інтелект» : монографія. Київ ВД. «Дакор» 2021. – 242 с. С. 42.
3. Колб О. Г. Проблеми реформування пенітенціарної системи в Україні. Вісник Луганського інституту внутрішніх справ. 1998. Вип. 2. С. 57–61.
4. Vitaliy Vasylyk. International experience in the functioning of penitentiary systems foreign countries and its implementation in Ukraine (Міжнародний досвід функціонування пенітенціарних систем зарубіжних країн та впровадження його в Україні). Visegrad Journal on Human Rights (Словацька Республіка). 2019. № 6-3 (Vol. 1). P. 127–134.
5. Шкута О. О. Компаративістський аналіз функціонування пенітенціарних систем зарубіжних країн. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2016. Вип. 1(4).С. 53–55. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_1\(4\)__15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_1(4)__15). 277